

نگاهی به سیاست جدید دولت با هدف رسیدن به استانداردهای جهانی

مالیات، راهگشای گره در آمدی ۱۴۰۳

یادداشت

بررسی رویکرد مالیاتی دولت در سال آینده

سیاوش غیبی پور

کارشناس مسائل اقتصادی و مالیاتی

فرانک جواد

روزنامه نگار

گزارش

افزایش درآمدهای مالیاتی یکی از هدف‌های دولت سیزدهم از ابتدای روی کار آمدن تاکنون بوده است. حالانکه اقتصاد ریسی می‌خواهد در سال آینده درآمدهای مالیاتی را به ۵۲ درصد افزایش دهد که از درآمدهای نفتی هم بیشتر خواهد شد.

سید ابراهیم رئیسی از زمانی که به‌عنوان کاندیدای انتخابات ریاست جمهوری پا به عرصه رقابت گذاشت، تا وقتی در جایگاه منتخب ملی، رئیس‌جمهور کشور شد و کابینه‌اش روی کار آمد و حتی امروز، افزایش درآمدهای مالیاتی، برقراری عدالت و شفافیت و جلوگیری از فرارهای مالیاتی را یکی از هدف‌های خود برای ایجاد اقتصاد مقاومتی اعلام کرده است.

در همین راستا رویکرد مالیات‌ستانی جدید از سوی دولت مطرح و به مرحله اجرا گذاشته شد. حالانکه برای سال آینده دولت تغییراتی در مالیات‌ستانی، میزان معافیت‌های مالیاتی و شناسایی منابع ناشناخته اعمال کرده که به گفته خودش می‌تواند درآمدهای مالیاتی را افزایش دهد و سهم مالیات در بودجه کشور را از درآمدهای نفتی هم بیشتر کند و به ۵۲ درصد برساند.

مالیات قانونی

یکی از تغییراتی که اخیراً از سوی دولت‌مدان اعلام شد، این بود که «بر اساس مصوبه مجلس در بند (ج) تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، اصناف و تجاری که با هدف فرار مالیاتی به جای استفاده از کار تخوان، مشتریان را مجبور به واریز پول به صورت کارت به کارت می‌کنند، در تور مالیات قانونی خواهند افتاد.» همچنین گفته شده که این مصوبه مجلس که مورد تأیید دولت هم هست، با هدف جداسازی حساب‌های تجاری از حساب‌های عادی و شفاف‌سازی درآمد اصناف پر درآمد همچون پزیشان، وکلا و بنگاه‌های خودرو و املاک، تدوین و مصوب شده است.

اما این موضوع حواشی و نگرانی‌های زیادی ایجاد کرد؛ چراکه محمدحسین فرهنگی، نماینده تبریز در ویدئویی که در شبکه‌های اجتماعی منتشر کرد، گفت: «مجلس به حکم بسیار عجیبی در جریان رسیدگی به بودجه رأی داد. بند «ج» تبصره (۶)، که بر اساس آن اگر جمع واریزی به حساب شخصی و غیر تجاری اشخاص حقیقی در هر ماه تا پایان اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۳ نسبت به سال قبل بیشتر باشد مشمول مالیات خواهد شد. اگر صاحب حساب اعتراضی داشت باید به سازمان امور مالیاتی مراجعه کند و ثابت کند این درآمد نبوده است.» فرهنگی بیان کرد که پیشنهاد

حذف او رأی نیاورده و نمی‌داند مجلس دنبال چه موضوعی است و دولت چرا این احکام را در لایحه خود می‌آورد. رئیس سازمان مالیاتی کشور به سخنان فرهنگی، در صفحه شخصی خود در شبکه اجتماعی «ایکس» یا همان «توییتر» سابق واکنش نشان داد و نوشت: «از یک استاد دانشگاه انتظار می‌رود مستند سخن بگوید. مجلس چنین مصوبه‌ای نداشته و اگر خلاف این است لطفاً عین متن مصوبه را اینجا بگذارید.»

یک مصوبه جدید

مجلسی‌ها در نشست علنی چهارم بهمن‌ماه و در جریان بررسی بخش هزینه‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور، در بند (ج) تبصره (۶) ماده واحده موافقت کردند تا «در صورتی که جمع مبلغ و دفعات واریز به حساب‌های غیر تجاری هر شخص حقیقی در هر ماه، از جمع مبلغ و دفعات واریزی که تا پایان اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۳ توسط شورای پول و اعتبار تعیین می‌شود بیشتر باشد، اثبات درآمدی نبودن تراکنش‌ها و ارائه اسناد و مدارک به‌عنده صاحب حساب است. منظور از حساب غیر تجاری، حسابی است که نزد سازمان امور مالیاتی کشور به‌عنوان حساب مرتبط با فعالیت مؤدی ثبت نشده باشد.»

این مصوبه به گفته مهدی موحی بکنظر، سخنگوی سازمان امور مالیاتی به‌شکل صد یا مالیات‌ستانی از حساب‌های شخصی نیست، بلکه بدان معناست که حکمی که بند «ج» تبصره (۶) لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در مجلس مصوب شده، در راستای سیاست مالیات‌ستانی و جلوگیری

از فرار مالیاتی است، لذا حساب‌هایی که غیر شفاف و مشکوک به فعالیت تجاری باشند، مورد رسیدگی قرار می‌گیرند. او افزود: «افرادی از اصناف هستند که برای فرار مالیاتی از حساب‌های شخصی خود، خانواده و یا حساب‌های افراد دیگر برای فعالیت تجاری استفاده می‌کنند، همین‌طور که سازمان امور مالیاتی قبلاً هم اعلام کرده، حساب تجاری معرفی شده به سازمان مالیاتی برای کار تجاری و حساب شخصی برای کار شخصی است، اگر حسابی مشکوک به فعالیت تجاری باشد، شناسایی و به آن رسیدگی می‌شود.» این مقام مسئول در سازمان امور مالیاتی درباره معیار شناسایی حساب تجاری از شخصی گفت: «این معیار توسط شورای پول و اعتبار و با همکاری سازمان امور مالیاتی بر مبنای تعداد تراکنش‌ها و مبالغ واریزی به حساب مشخص خواهد شد. به عبارت دیگر طبق قواعد سازمان مالیاتی حساب‌های عموم مردم از شمول حساب تجاری خارج است و فقط حساب‌های اجاره‌ای مشمول رسیدگی مالیاتی می‌شوند.»

سید محمدهادی سبحانیان، رئیس کل سازمان امور مالیاتی نیز در صفحه مجازی خود درباره رویکرد مالیاتی دولت سیزدهم نوشت: «با پیشنهاد و پیگیری سازمان امور مالیاتی و همراهی نمایندگان محترم مجلس، احکام خوبی در جهت حمایت از اصناف و مشاغل در بودجه سال ۱۴۰۳ به تصویب رسید. از جمله افزایش معافیت مالیاتی سالانه به ۱۴۴ میلیون تومان و امکان محاسبه مالیات بر ارزش افزوده براساس ضرب کاهشی.»

مشاور مالیاتی اتاق اصناف:

متخلفانی که فرار مالیاتی دارند باید مجازات شوند

تجاری قرار بگیرند، اما نباید از تولید و تولیدکنندگان غافل شد. محمدرضا جعفریان، مشاور مالیاتی اتاق اصناف ایران در این باره با هفته‌نامه «آینه‌نو» به گفت‌وگو نشست که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

فرار مالیاتی در کشور وجود دارد، باید جلوی این ارقام را گرفت حتی اگر یک ریال باشد. کسی که در پایین شهر تهران دستفروشی می‌کند باید مشمول معافیت مالیاتی شود؛ چراکه مالیات به معنای باز توزیع ثروت بین جامعه است. در دورانی ۲۰ هزار میلیارد تومان مالیات از مردم می‌گرفتیم، اما امروز ۸۳۰ هزار میلیارد تومان می‌گیریم و می‌گوییم ۴۷ درصد بودجه کشور هم نمی‌شود! چون هزینه دولت بالا رفته و فرته‌تر از گذشته شده است. لازم است کار تخوان‌هایی که بالای ۴۰۰ میلیون تومان فعالیت دارند شناسایی شده و از آن‌ها سؤال پرسیده شود؛ این پول چیست و چه شغلی دارید که این پول به حساب شما می‌آید و مالیات هم پرداخت نمی‌کنید.

یعنی از نظر شما مالیات‌ستانی دولت از مردم باید حساب کتابی دقیق‌تر داشته باشد؟
بله، باید این‌گونه عمل کرد. اجرای سیاست‌های اشتباه اقتصادی در طول سالیان و دولت‌های گذشته، باعث به وجود آمدن نابه‌سامانی‌های اقتصادی و ایجاد فاصله طبقاتی در کشور شده و یک‌شنبه هزاران میلیارد تومان فرار مالیاتی از سوی برخی انجام می‌شود. رصد کردن حساب‌های مشکوک که تراکنش‌های میلیاردی دارند، از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند نظم بیشتری در مالیات‌ستانی و اجرای عدالت و ایجاد شفافیت به وجود بیاورد.

اصنافی مانند پزیشان و سایر صنوف بی تفاوت باشند؛ و اینکه آیا رصدها و شناسایی‌های دولت بر حساب‌های بانکی مشکوک به حساب اجاره‌ای و تجاری نتیجه مثبتی در بر خواهد داشت؟
من نیز معتقدم که باید حساب‌های بانکی کنترل شود، اما پیشنهادی که در سال ۹۶ و ۹۷ دادیم، این بود که در بخش باغبانی و کشاورزی و یا خانوار کشاورز، تأمین‌های مشخصی از درآمدشان معاف و مابقی آن مشمول مالیات شود. به‌عنوان مثال یک کشاورز با درآمد ۵۰۰ میلیون تومان معاف از مالیات و درآمد بالاتر، مشمول مالیات شود. در واقع معافیت باید ساماندهی شود. البته شخصاً با هر گونه معافیت مالیاتی مخالف هستیم. در وهله نخست بهتر است دولت از خود و زیرمجموعه‌های خود شروع کند. به نظر شما چه کسانی فرار مالیاتی می‌کنند؟ گردن کلفت‌ها یا پدرخوانده‌های اقتصادی که جرأت رفتن نزد آن‌ها را ندارند. دولت باید کسانی را که فرار مالیاتی دارند بازداشت کند. این افراد باید به اشد مجازات برسند.

اولین کاری که قوه قضاییه می‌تواند انجام دهد این است که فساد را از بین ببرد تا بخش خصوصی بتواند فعالیت کند، اگر دولت دست خود را از اقتصاد کوتاه کند. در شرایط کنونی نمی‌توان فرار مالیاتی را در کشور کتمان کرد یا آن را نادیده گرفت، اما اراقمی که گفته می‌شود از واقعیت دور است. حداکثر ۳۰ الی ۴۰ هزار میلیارد تومان،

گفت‌وگو

یک فعال صنفی معتقد است که باید حساب‌های بانکی شخصی مشکوک و اجاره‌ای که با آن‌ها فعالیت‌های تجاری انجام می‌شود و تراکنش‌های متعدد و بالایی دارند، رصد و شناسایی شوند و در زمره حساب‌های

هدف از اجرای سیاست مالیاتی این است که کشور با بودجه نفتی صرف اداره نشود و بتوانند بخش بزرگی از هزینه‌ها را با مالیات جبران کنند، به نظر شما آیا امکان آن وجود دارد؟

سؤالی که در این میان به وجود می‌آید این است که چرا برخی می‌گویند با مالیات می‌خواهیم مملکت را اداره کنیم؟ این‌ها فقط شعار است، چون نمی‌توانیم. وقتی هزینه کشور حدود ۵۰۰ میلیارد تومان در سال است چگونه بیش از نیمی از درآمد یعنی ۵۲ درصد از آن را مالیات پیش‌بینی می‌کنیم؟ همچنین این سؤال مطرح می‌شود که اگر منابع مالیاتی را در بودجه اضافه می‌کنید از کجا و چگونه می‌خواهید این مالیات را بگیرید؟ اگر منابع فرار مالیاتی را در جامعه می‌شناسید که می‌تواند حذف شود چرا تا الان این پول را نگرفتید؟ موضوعی که به‌طور قطع می‌توان به آن اشاره کرد این است که با توجه به این وضعیت، اصناف در سال آینده دچار چالش خواهند شد و تمام بنگاه‌های اقتصادی کوچک و بزرگ با مشکل مواجه می‌شوند. در این میان تعدادی از واحدهای اقتصادی مجبورند کسب‌وکارشان را تعطیل کنند و کار دیگری انجام دهند.

البته در طول سالیان متعددی فرارهای مالیاتی زیادی در حوزه‌های مختلف داشته‌ایم. با توجه به این وضعیت آیا دولت می‌تواند نسبت به فرار مالیاتی

نظر شما درباره تغییرات اعمال شده و مصوبات اخیر در مورد رویکرد مالیاتی دولت در سال آینده چیست و معافیت‌های پیش‌بینی شده را چگونه می‌بینید؟

طبق معمول هر فعال اقتصادی که در کشور فعالیت می‌کند، اگر درآمدهای بالاتر باشد، باید مالیات بپردازد. می‌توان گفت تمام مردم، در صورتی که برای آن‌ها پولی واریز شود، مشمول مالیات هستند. اگر در سال ۱۴۰۲ حدود ۵۰ میلیون تومان به حساب‌تان واریز شده که کمتر از سقف ۱۲۰ میلیون تومانی تعیین شده است، معاف هستید. اما اگر تا اردیبهشت‌ماه سال آتی ۱۷۰ میلیون تومان به حساب‌تان پول واریز شده باشد، باید مالیات بپردازید.

از سوی دیگر مصوب شده تا در سال آینده با وجود رکودی که در کشور داریم، مالیات ارزش افزوده یک درصد بیشتر شود. این در حالی است که در همه دنیا موقع وجود تورم و رکود، نرخ مالیات را کاهش می‌دهند نه افزایش. بنابراین این قانون دامن‌گیر همه اصناف در کشور خواهد شد و با توجه به همه موارد و مشکلات موجود اصناف در سال آینده دچار چالش‌های جدی می‌شوند.

رویکرد بودجه‌های مالیات این‌گونه است که درآمدهای مالیاتی از درآمدهای نفتی بیشتر باشد و سهم سبب مالیاتی در بودجه به ۵۲ درصد برسد تا نسبت به سایر درآمدهای دولت از جمله درآمدهای نفتی بیشتر شود. این رویکرد باعث درون‌زایی اقتصاد شده و سبب خواهد شد اقتصاد کشور در تحولات خارجی، افزایش نرخ ارز و سایر نوسانات مقاوم‌تر از گذشته شود. به عبارت دیگر آنچه سال‌هاست تحت عنوان اقتصاد مقاومتی مطرح می‌شود در واقع همین بوده و یکی از رویکردهای اصلی آن این است که اقتصاد کشور مالیاتی شود و از طریق درآمدهای حاصل از مالیات توانمندی حاصل کند.

ابهامی در این میان وجود دارد که همواره در جامعه مطرح می‌شود. آن هم این است که این رویکرد چه تأثیری بر تولید و رفاه جامعه می‌گذارد. پاسخ این است که فرایند تولید چندان دست‌خوش تغییر نخواهد شد؛ چراکه صرفاً یک درصد مالیات بر ارزش افزوده افزایش خواهد یافت و در مقابل نرخ ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم از ۲۵ درصد برای واحدهای تولیدی به ۱۸ درصد کاهش پیدا می‌کند. تا اینجا تولید هفت درصد منتفع شده و می‌تواند از این منابع در تولید، بهره‌وری و بهبود کیفیت استفاده کند.

درباره تأثیر رویکرد جدید دولت در حوزه مالیات‌ستانی بر رفاه جامعه و مردم نیز باید گفت که اگر نرخ مالیات مشاغل افزایش یابد، رفاه تحریک می‌شود، اما این موضوع بیشتر بر مبنای رشد مالیات بر ارزش افزوده و منابع ناشناخته پایه‌ریزی شده است. در واقع دولت از طریق تراکنش‌های انجام شده حساب‌های بانکی، اطلاعات اداره ثبت اسناد، آمارهای ثبت شده گمرک و اطلاعات بانک‌ها به منابع جدیدی دسترسی پیدا می‌کند که پایدار بوده و فشار تورمی چندان ندراند.

درباره شناسایی حساب‌های شخصی اجاره‌ای و مشکوک به حساب‌های تجاری نیز باید گفت که حساب بانکی همه اشخاص حقوقی، مشمولان ماده (۱۰۵)، مؤسسات، بنیادها و غیره در زمره حساب‌های تجاری قرار دارد. سایر مشاغل نیز با حساب‌هایی که در اظهارنامه اعلام کرده‌اند، تجاری به حساب می‌آیند. در این میان حساب‌هایی هستند که تراکنش‌های مشکوک و تعدد بیش از اندازه و نامعقول دارند. برای اینکه این تراکنش‌ها به سمت وسوی مفسده و فساد نرود و افراد به جای حساب واقعی خودشان از حساب دیگران استفاده نکنند، شورای پول و اعتبار قیدوبندی را به تصویب رساند که سقفی برای هر حساب تعیین شود. اگر به‌عنوان مثال دکتری بخواهد پول ویزیت و جراحی بیمارانش را به حساب منشی خود واریز کند، این حساب‌ها باید در ردیف حساب‌های تجاری قرار بگیرند. در واقع هدف از اجرای این قانون جلوگیری از فرارهای مالیاتی و تراکنش‌های حساب‌های بانکی است. اگر این قانون اجرا نشود مسلماً در سال‌های آتی شاهد رشد چشمگیر حساب‌های اجاره‌ای و افزایش روزافزون فرارهای مالیاتی خواهیم بود.

البته ممکن است نواقصی در این مصوبات و لایحه‌های پیشنهادی وجود داشته باشد که در فرایند اجرایی آسیب‌شناسی شده و مشکلات احتمالی آن حل می‌شود. اما اجرایی نشدن این قانون قطعاً تبعات بیشتری برای اقتصاد کشور خواهد داشت. براساس قانون سه نوع معافیت مالیاتی تعیین و تعریف شده که می‌توان به معافیت ۱۴۴ میلیون تومانی مالیات بر حقوق اشاره کرد. همچنین معافیت بر درآمد و نهایتاً معافیت تعریف شده در ماده (۵۷) قانون مشمول کسانی خواهد بود که فاقد درآمد هستند. این معافیت‌ها امسال رشد خوبی نسبت به سال قبل داشته است.